

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Resumé

Skalka (Kat. Skalka u Prostějova, Bez. Prostějov), „Za mlýnem“, Parz. Nr. 498/1. Jüngere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

STARÉ MĚSTO (K. Ú. STARÉ MĚSTO U UHERSKÉHO HRADIŠTĚ, OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Padělky“, parc. č. 1371, 1845/6, 2478, 2479, 2611, 3382, 2566/1, 6214/458, 6214/468, 6214/471, 6214/540. Středohradištní období (9. století). Opevnění (?). Záchranný výzkum.

Tento záchranný archeologický výzkum byl podnícen investiční akcí města Staré Město, které se rozhodlo provést demolici stávajícího areálu bývalého školního statku, a následně tyto pozemky rozprodat za účelem výstavby rodinných domů. Celou tuto akci má investor rozplánovanou do tří fází, během kterých dojde k demolici stávajících budov, revitalizaci území a následnému prodeji pozemků, na kterých se rozkládal zmíněný školní statek. První fáze byla naplánována na rok 2017.

Areál školního statku byl zbudován v polovině 50. let 20. století. Před jeho výstavbou byl v roce 1954 uskutečněn archeologický výzkum, který reagoval na rozsáhlé snižování plochy při stavbě, a který odkryl do té doby neznámou část opevnění. Toto opevnění tvořil žlab, na jehož dně byla zapuštěna palisáda ze tří nepravidelných, ale těsně k sobě stavěných řad kmenů, těsněných tmavou hlínou, která se od okolní půdy zřetelně odlišovala. Toto opevnění nebylo prozkoumáno v celé své délce, ale bylo zachyceno pomocí sond (Hrubý 1965, 222).

V únoru 2017 začali pracovníci Centra slovanské archeologie Moravského zemského muzea sledovat výkopové práce zaměřené na vybudování inženýrských sítí. Již z tohoto sledování vyplývalo, že značná část sledovaného prostoru byla v uplynulých desetiletích značně poničena stavební činností. Přesto se na samém okraji areálu v blízkosti silnice ze Starého Města na Velehrad (ulice Velehradská) nacházel prostor, který vykazoval výraznou terénní nerovnost naznačující možnost výskytu tělesa valu, a který dle pamětníků nikdy neměl být dotčen stavební činností, neboť se v tomto prostoru vždy nacházel výběh pro zvířata.

Protože tato terénní nerovnost odpovídala naznačenému průběhu palisádového opevnění protínající severní staroměstskou ostrožnu, bylo rozhodnuto skrze ni položit sondu o rozměrech 5 × 10 m. Sonda byla v průběhu výzkumu prodloužena na délku 25 m a zúžena na šířku 3 m. Cílem tohoto výzkumu bylo

ověřit poznatky získané v 50. letech 20. století Vilémem Hrubým a jeho spolupracovníky. Bohužel se v průběhu výzkumu ukázalo, že i tento prostor byl v minulosti značně poničen, neboť došlo k odstranění orniční i téměř celé podorniční vrstvy. Pokud se v daném prostoru nacházely nějaké fortifikační struktury, tak byly kompletně zničeny těžkou technikou užitou při rozsáhlém snižování terénu v 50. letech 20. století.

Pro kontrolu situace byl vyžádán odborný pedologický posudek, jehož cílem bylo zjistit, zda se na daném místě nacházejí půdní horizonty, které by mohly signalizovat lidské ovlivnění půdního profilu, který nevykazoval homogenní charakter. Stále bylo možné uvažovat o tom, že se jedná o pozůstatky antropogenní činnosti. Po podrobnější pedologické rekognoskaci sondy však bylo konstatováno, že se zde nenachází téměř žádné stopy po lidském ovlivnění (Stožická, Wertich 2017, 9).

Výsledkem záchranného archeologického výzkumu tak bylo zjištění totální destrukce opevnění v uplynulých desetiletích v tomto prostoru, což znemožňuje provedení případné revize či potvrzení poznatků dříve získaných.

Lucie Valášková, Luděk Galuška, Jakub Langr

Literatura

Hrubý, V. 1965: *Staré Město. Velkomoravský Velehrad.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.

Stožická, J., Wertich, V. 2017: *Posouzení pedologických (půdních) podmínek ze záchranného archeologického výzkumu – Školní statek (Staré Město).* Odborný posudek, rkp. Uloženo: Archiv Centra slovanské archeologie Historického muzea Moravského zemského muzea.

Resumé

Staré Město (Kat. Staré Město u Uherského Hradiště, Bez. Uherské Hradiště), „Padělky“. Mittlere Burgwallzeit. Befestigung (?). Rettungsgrabung.

ŠELEŠOVICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Pod rozdíly“. Raný středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace stavby: ZM ČR 1:10 000, list 25-31-16, v okolí bodu 221/301 mm od Z/J s. č.

V průběhu záchranného výzkumu, který navazoval na předešlou aktivitu v daném prostoru (blíže viz oddíl Doba bronzová), byla zjištěna přítomnost kulturní vrst-

vy překryté hnědou svahovou zeminou. Při její sondáži byl mimo jiné získán také raně středověký keramický soubor. Dále byl zachycen novověký krecht, jehož zásyp byl čitelný téměř po úroveň současného terénu.

Adam Fojtík, Miroslav Popelka

Resumé

Šelešovice (Bez. Kroměříž), „Pod rozdíly“. Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

ŠTĚPÁNOV (K. Ú. STÁDLO, OKR. OLMOUC)

Stádlo, průjezd domu č. p. 138. Středověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1108934.873 : 545928.392

Na jaře 2017 byl v průjezdu domu č. p. 138 ve Stádle zdokumentován sídlištní objekt ve výkopu kanalizace. Nepočtené nálezy keramiky situaci datují do 13. století.

Marek Kalábek

Resumé

Štěpánov (Kat. Stádlo, Bez. Olomouc), Hs.-Nr. 138. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

TELČ (OKR. JIHLAVA)

Náměstí Zachariáše z Hradce 48. Středověk, raný novověk. Město, dům hrnčíře. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum probíhal formou terénních odkryvů či dokumentace nadzemního zdiva na čtyřech různých místech, a to v prostoru přízemí, zadní sklepní části, zahrady a venkovního loubí.

Nejstarší středověké nálezy, zachycené v prostoru současného přízemí, měly podobu několika zahloubených objektů neurčitelné funkce, kúlových jam a útržků plošných vrstev. Datovány jsou na základě nálezů mincí a prstenu na přelom 12. a 13. století.

V letech 1643 – 12. 4. 1842 bylo v domě provozováno hrnčířské řemeslo (Rampula 1999). Unikátní je nález souboru keramických forem spjatých s hrnčířstvím a kamnářstvím. Formy na výrobu keramických figurek byly někdy i s vročením, umožňujícím přiřazení nálezů ke konkrétnímu historicky známému

majiteli domu a tedy i výrobci. Například formu psa s letopočtem 1686 můžeme ztotožnit s působením hrnčíře Matěje Millera (doložen 1671–1695).

V prostoru zadního sklepa v jižním rohu byla při bouracích pracích zdokumentována výrazná zděná konstrukce. Po odbourání její čelní (severozápadní) stěny se ukázalo, že prostor za ní je dutý a vyplněný cihlářskou hlínou. Vnitřní stěny stavby byly obloženy cihlami a pálenými hliněnými pláty. Stavbu o rozměrech 1,8 × 0,95 m lze jednoznačně interpretovat jako sklad cihlářské hlíny vybudovaný při, nebo krátce po barokní přestavbě domu (tedy nejdříve v první polovině 18. století). Ve sklepě mezi deponiemi keramického odpadu bylo nalezeno i torzo dvojice žernovů (ležák a běhoun). Typologicky odpovídají mlecím kamenům z 16.–17. století v rudních mlýnech. Na pracovní straně běhounu jsou patrné rotačně vzniklé rýhy od mletí tvrdších materiálů – hornin. Nález lze volně spojit s činností hrnčíře a kamnáře, který mohl mlít ostřivo, popř. křemen na glazury, či slídu na povrchovou výzdobu kachlů apod.

Mladší středověké situace byly odkryty v zadním dvorním traktu, kde se díky vzlínání spodní vody dochovaly dva do podloží zapuštěné objekty. V prvním případě šlo o dno sudu, v druhém o obdélný pravoúhlý výkop s výdřevou konstruovanou stylem pero – drážka. Dendrochronologické datování určilo smýcení jednoho z konstrukčních prvků výdřevy na rok 1476.

Aleš Hoch, Šimon Kochan

Literatura

Rampula, J. 1999: Domy v Telči. Historie a ochrana kulturního dědictví 1. Telč: Aristocrat.

Resumé

Telč (Jihlava District), Náměstí Zachariáše z Hradce 48 (Square). Post medieval potter-house, ceramic moulds, grinding stone from pottery workshop, clay deposit lined with ceramic plates. Rescue excavation.